

⊙ lásce raubířské

Brzké předjaří.

Přírodě natřikrát ruplo v zádech, krajina si zívla, protáhla se a z noci na den všecka proměnila. Ledovým pláním za městem změkly rysy a chlapani sjíždějící zledovatělý sníh soutěžili, komu se podaří pročurat na loňskou travu. V remízce za hřbitovní zdí vládlo ticho a čisto jako v chrámu Páně den před Popeleční středou.

Zmrtvýchvstání bylo na spadnutí.

A pak se po lukách rozezpívala voda! Nejdříve po kapkách a stéblech, jak odtával sníh, pak po dlaních a vědrech a nakonec jako jarní varhánky s tisíci píšťaličkami zurčila, crčela, zvonila a zpívala voda na durovou notu po celém kraji. Do polí vyjely nekryté povozy (neboť na svatého Řehoře jen líný sedlák neoře) a po svatém Jiří vylezly z děr mouchy, štíři, plazi, krtonožky i jiná Boží havěť a u lesních cest ulehli lapkové, mordýři a čeládka loupeživá řemesla nečestného, co přežila zimu někde v teple zalezlá, zrovna jako ty mouchy a štíři, aby s prvním slu-

níčkem škodila člověku poctivému na majetku a třeba i na životě.

Les Loupežník byl zrovna takovým místem, a forman jím projížděl jen nerad a natříkrát se žehnaje křížem. Stávalo se v těch dobách, že do lesa vjel formanský vůz se zbožím pro olomoucké trhy, ale z lesa pádil jen splašený kuň bez povozu. Celý náklad pozřel les zabiják, v němž prastaré stromy mluvily pohanskou řečí, mechem vousaté kameny nesly pohanská jména a ti, kdož pobývali v této končině, ctili pohanský zákon. Spaste duši, křesťané! Ne-jeden tovaryš, vracející se ze světa s naškudlenými krejčárky, zachránil jen holý život a s nohama na ramenou, vyplazeným jazykem a očima pro pláč zahaltoval až na jaroměřické rychtě, aby žaloval na újmu, která ho postihla v divokém polesí, jež se ne nadarmo po loupežnicích jmenovalo.

Avšak nic nepomáhaly trestné výpravy rychtářských pacholků a domobrany, raubíři vždy dostali echo, a jejich doupata našli drábové a biřici vystydlá a prázdná. Mnozí v kraji jistě byli spřaženi v holportu s černou čeládkou, aby jí za Jidášův peníz z lupu dali včas vědět, když rychtář punktoval k trestnému tažení proti mordýrské rotě. Čeládce černé, co jako trest Boží dolehla na hýždě končiny odněkud pryč až ze severního pomezí zemské hranice.

A byla to čeládka jářku vydařená a početná a prvním ze všech a nad ostatními stál hejtman lapků, lišák houštin a vlk samotář v černém, jehož tvář kromě kumpánů nikdy nikdo nespatriřil, a když přeci spatřil, už o tom nepodal svě-

dectví. Černý hejtman, jímž byl v kraji zlořečený Franc ze Žlibků.

Ve vsi na okraji polesí tehdy žila v chalupě po fořtu vdova s dcerou, které nikdo neřekl jinak než divá Bára. Zatímco si ostatní děvčata ze vsi hrála s dřívky oblečenými do barevných hadříků, Bára zlézala s kluky stromy ve farské zahradě a domů nosila zástěru nakradeného ovoce. Zatímco si její dospívající družky po setmění vyšivaly výbavičku a snily přitom o chasníku z panského, který si je jednou odveze v bílém z tohohle vystrkova rovnou na grunt, či ještě lépe na zámek, Barča po klekání slídila jak ryšice po lese a rozmlouvala se sýčky a nočními dravci jako s rodnými bratry.

Ti dva, černý Franc a divá Bára, se v nočních houštinách lesu Loupežník prozatím míjeli jak stíny duchů, ale čas jejich setkání dorůstal jak měsíc do úplňku.

Jedné noci po svatém Jiří – a měsíc právě tehdy stál nad krajinou v celé své kulatosti – se Bára vtoulala až do svého nitra lesa, kudy nevedla ani úvozní cesta a kam jen hvězdy směly nahlížet ze své varty na nebeské báni. Ticho a ponuro jak na opuštěném hřbitově, kde se již dávno nepohrívá a na který všechny křesťanské duše zapomenuly. Jen vzdálené houkání sýčka přivolávalo smrt do bezútešné končiny a zubatá se nedala dvakrát pobízet, jak se měla Bára s půlnocí sama přesvědčit. V měsíčním stínu tam na kraji mýtiny pod vykotlanou lípou chátrala jakási chalupa.

Kdo tu jen tak v ústraní může přebývat? Poustevník ve svých modlitbách? Nebo snad bába bylinářka? Nedala zvě-

davost Barče, aby neotevřela dveře do chýše a nevklouzla jako duch dovnitř. Zatonulý měsíční paprsek navštívil světlici bíděně zařízenou jen pelestí, stolem a rozvrzanou lavicí. V peci vládlo chladno a nehostinno zrovna jako v celém příbytku. Náhle to v blízké houštině zapraskalo a na zápraží zadupalo, Barča se jen tak tak stačila vsoukat pod pelest, když se dveře skřípavě rozrazilily a paprsek měsíce ustoupil světlu několika loučí. Světnice ožila rykem, hlomozem a hrubými hlasy, podle kterých Barča rázem poznala, že místo, kam vkročila tak neopatrně a lehkomyšlně, neobývá ani zbožný poustevník, ani bába bylinářka, ale rota raubířů! Ubohé dívčině tak nezbylo než přihlížet hroznému divadlu, ze kterého mohla slyšet jen hlasy a vidět nohy obuté do hrubých škorňáků, divadlu, kde se hrálo i o její život, pokud by lapkové zjistili, že jejich mordýřský spektakl má nezvaného diváka.

A mordýřský kus to byl jářku setsakrametský! Jeho exposé bylo zahájeno dvěma ranami, jako by tambor udeřil na buben – to jak dva pytle s žuchnutím dopadly na zem. V menším to stříbrně zacinkalo, v tom velkém a neformálním zaúpělo i vzdychlo. Z prvního se na stůl vyřinulo kradené stříbro a zlato, z druhého se na podlahu vysoukal kupčik s měchatým břichem, vyděšenou mordou a páskou přes oči, aby neviděl toho, kdo vešel do světnice jako poslední. Černý hejtman řečený Francek ze Žlibků, z nějž Barča viděla jen pár zánovních holínek z vepřoviny, započal výslech uloupeného kupce s cílem dobrat se tučného výkupného. A výslech by šel jistě ke zdárnému

vrcholu – již byla s měchatou kořistí domluvena kulatá sumička výkupného, místo a čas předání i pacholek, který vše spunktuje v kupcově domě – kdyby nečekaně nedošlo ve spektaklu ke krizi, že dramatictější by nevymyslel ani největší ze všech žakérů Viljem Šejkspír. Když už bylo vše kolem výkupného ujednáno, raubíři uvolnili kupci pouta a dřív, než ho mohl kdokoliv varovat, aby tak nečinil, strhl si kupec z očí pásku a spatřil tvář toho, se kterým jednal. Co se stalo dál, si mohla Barča jen domyslit, a co nedomyslila, pochopila z rekvizit padlých na podlahu. A že to byly rekvizity takové, jako by se hrál ten nejkrvavější tyátr, co kdy byl sepsán a co žádná kočovná komediantská společnost na repertoáru nevedla. Tyátr na život a smrt spěl ke své katastrofě. Jak kupec spatřil tvář největšího z raubířů, vyděšeně vykřikl, neboť jistě poznal toho, kdo si nechá říkat Francek ze Žlibků. Ale jeho poznání nemělo stálosti, neb se vzápětí nůž, jenž se mihnul v ruku jednoho z mordýřů, vnořil do měkkoty kupcova života. Jako těžká loutka-marioneta, co ji odstříhli od vodící šňůry, se tělo s zuchnutím zhroutilo na podlahu hlavou těsně k pelesti, kde strachem ani nedutala Barča nešťastnice. „Škoda výkupného, ale co naplat, viděl, co neměl! Vemte z prstů zlato a tělo hodte rybám,“ sykl hejtman rozkaz a dál si hleděl už jen vína.

Teď, teď to přijde, skloní se k mrtvému pro zlato a je se mnou amen! blesklo Barče hlavou a dala se na modlení: Andělíčku, můj strážníčku, opatruj ty mou dušičku, stůj při mně v těžké hodině...!

A snad za to mohla úpěnlivá modlitbička, že andělíček strážníček vnukl raubířům morbidní kratochvíli. Nesehnuli se k rukám chladnoucím na podlaze, ale štengrovali, kdo z výšky trefí prsty s prsteny – první nožem, druhý bambitkou a další pantokem. A že to byli rabiáti vyučení, prsty se v tom okamžení rozlétly po světnici, jako když kluci na jaře hrají s klůcky čáru. Jeden z těch klacíků obtěžkaný prstenem odskočil i pod pelest. Naštěstí pro Báru se mordýřská čeládka vzápětí věnovala vínu a věru ho raubíři vypili tolik, že by se v něm středně velký pes utopil. A prsteny? Na ty bude dost času za denního světla...

S první ranní hodinou, kdy banda zmožená truňkem chrápala rozložena po podlaze celé světnice, se Bára vysoukala polehoučku z úkrytu a jako bratříček rys vyběhla do houštin. Na památku, že to všechno nebyla jen noční můra, vzala prsten, co si k ní pod pelest našel cestu.

Prsten s rubínem doma navlékla na ruku a už ho nesundala, jediný prsten, který kdy měla. A když se jí matka na něj s obavou vyptávala, odsekla, že ho našla hluboko v lese.

Za nějaký čas se pořádala v krčmě veselice s tancovačkou. Chasnící místní i přespolní vytáčeli v kole panenky a hledali si přitom nevěsty, které by jim štymovaly jak líbezností, tak i věnem. Bára se šla taky podívat. A třebaže si sedla hned k šumařům u parketu, zůstala při volence na ocet, neboť žádný z místních, ba ani přespolních ji nevzal do kola. Přitom by si krásou nežadala se samotnou Šeherezádou, ale že to byla krása divoká, jako když se černá klisna vzpíná ve volné stepi, byla to krása podle jiného katechis-

mu, než kterému se učili místní chasníci. Vymykala se jejich představě o líbeznosti krev a mlíko, která měla blíže k pokojně se pasoucímú skotu v žírnosti než k divokému trysku koně jižních stepí. A věno? To neměla Barča žádné, snad jen ten prsten s rubínovým okem.

„Pěkný prsten, odkud ho máš, děvče?“ zajímal se v černé kamizole po měšťansku oblečený přespolní. Syn radního z města patřil k nejžádanějším tanečnickům, nejen pro dům na rynku a živnost se zlatým dnem, co zdědí po otci, ale že to byl mládenec veselé mysli a aristokratického vzhledu, líbil se stejně tak panenkám krev a mlíko, jakož i Báře.

Když spolu zavířili v kole, jako by se v tom okamžení v krčmě zvedl vítr a otevřeným oknem proniklo na parket něco z pohanské síly ukryté v hlubinách lesa Loupežník. Tělo na tělo, přerývaný dech a oči skrz na skrz vpíjeli se tancem jeden do druhého, až z toho šly mráкотy na octové báby sedící kolem parketu. To nejsou tanečníci, tlachaly báby jedna přes druhou, to je divoká kočka z houštin, co vyslyšela volání vlka! Našli se jeden v druhém tak, jako když klíč zapadne do zámku, padli si v okamžení do noty i náruče, ona – trnová růže, on – rytíř temné postavy, napsal by o nich možná Šejkspír, největší mág všech kome-diantů, kdyby tam byl s nimi.

„Doprovodím tě domů,“ nabídl s půlnocí kavalír své dámě rámě a galantně srazil paty v zánovních holínkách z vepřoviny. Bára ty holínky poznala, protože byly stejné, co spatřila ze svého úkrytu tenkrát v noci. Ale že síla prožitého okamžiku po boku tajemného muže ji celou pohltila,

důvěřovala očím, co ji vybízely k následování. Nezdráhala se a nespustila křik, avšak vyšla s ním do nekonečné noci. Před krčmou se na okamžik zarazila – ještě byl čas vrátit se, i na návsí byl ještě čas k návratu, koneckonců i v polích u božích muk byl ještě čas se vytrhnout a utíkat jako vítr... Pak náhle přišel les a nebylo času už na nic. Z lesní temnoty vystoupily dva stíny, které patřily mužům, jež obouvají hrubé škorň. Popadli Báru z každé strany a les je pohltil.

V doupení uprostřed lesa už byli očekávání.

„To je ten, co scházel,“ ukázal hejtman kumpánům prsten s rubínem na Bářině ruce.

„Prsten máme, a co s ní?“ otázal se ten s páskou přes oko řečený Světskej a vytáhl z rukávu horkou zbraň.

Jak hovořil, díval se hejtman do očí Báry a byl to pohled stejně tak divý, jako když spolu vířili nad parketem krčmy: „Zůstane a postará se o hospodářství.“

„Ale kapitáne, nepsaný zákon lesních lidí...“ chystal se vzepřít nejstarší z roty, ale hejtman mu nedal domluvit: „Já jsem tu zákon a bude, jak jsem pravil! A ty ji ohlídáš, Světskej, a víš, co tě čeká, kdyby zmizela!“

A tak se Bára stala vězněm raubířské roty z Loupežníku. Nejdříve nevolky a nedobrovolně, a pokud by pomyslela na útěk, tušila, že by ji v houštinách našla kule jednookého střelce nebo čepel cikána, či snad pantok zbylých mordýřů roty? Nebylo pochyb, že by tak učinili, neboť raubířské příkázání praví: daruješ-li život, svůj vlastní i kumpánů dáváš všanc. Ale jak běžel čas, stávala se den za dnem z vězenkyně markytánkou, co spíše volky než nevolky připra-

vuje na ohni pečení, rozlévá víno a přihlíží dělení kořisti, z níž jí později náležel díl. Tak činila, dokud nenastala noc.

V noci se celá proměnila jako krajina zjara. Sprážená pohanským poutem s černým hejtmanem se toulala lesem, divoká kočka z odvrácené strany světa... Och bože! Co ti dva se jen v houštinách navyváděli! Jako když se rysice nechá svést vlkodlakem. Společně lovili v temných remízkách, bok po boku štváli zvěř na habínách a tělo vedle těla číhali v mokřadech, a nebylo lesního živáčka, který by si byl jist životem. K ránu se pak uštvaní, s lesklýma očima a rychlým dechem vraceli zpět s vyvrženou kořistí, uléhali na mýtině pod slábnoucími hvězdami a odpočívali po způsobu nočních dravců – predátoři, kteří ulovili jeden druhého.

Když bylo slunce v nadhlavníku, vracel se hejtman do města, kde setrval nějaký čas, aby od rychtářských knechtů a krčmářů vyzvěděl, zda nepojede v dohledné době lesními úvozy forman s nasmlouvaným zbožím. Ale že divoká láska otupuje smysly jako víno, či tomu snad byla na vině noční dobrodružství, Francově pozornosti unikla trestná výprava rychtářských biřiců s panskými střelci do polesí Loupežník. Smyčka se utahovala, aniž by to kdo z roty lesních mužů tušil.

Stalo se to té noci, kdy hejtman pobýval v otcovském domě na rynku. Hlídku držel tlustý brach řečený Vosipiv a držel ji špatně. Na vartu si přitáhl měch vína a takový flák pečeně, že s první tmou usnul jako správný žráč, a nic neslyšel ani neviděl. Neslyšel kroky rychtáře, který

vedl své muže do nitra lesa, neviděl panské střelce blížící se mokřiskem k mýtině, na jejímž okraji se krčila odraná chalupa. Když rota lapků odpočívající po tučné pečení ve světnici zjistila, že Vosipiv neudržel vartu, bylo pozdě na útěk i obranu. Světskej se jen vsoukal pod pelest a pistolí namířil na Báru: „Jestli nás shodíš, ta rána je tvoje!“ Ostatní kumpáni se vmáčkli do komory za pecí, kde by si pes ani nezívł, jak byla těsná – stačilo by jen kopnout do veřejí komory a raubíři vypadnou jak mátohy bez rány a přidušení rovnou do želez biřiců. A už byl rychtář ve světnici a hned ho bylo plno. S bandurskou spustil na Báru sklánějící se nad pecí, kam vmžiku ukryla zbytky pečeně. Kdo je, co tu dělá, s kým tu žije, na čí panství patří! Zčerstva a stručně!

Tak a tak, usmívá se Bára od pece, žije tu s kmotrou andělíčkářkou, milou bábou kořenářkou, učí se řemeslu a podléhá konické vrchnosti. A že Bára odpověděla pilně a prostě, ani na okamžik nezaváhala, rychtáře odpověď téměř uspokojila, ale v tom si povšiml prstenu s rubínem: „Odkdy si kořenářky mohou dovolit zdobit se zlatem s rubínem, aha!“

„To je památka po nebožce matce,“ zapřela Bára matku a smutně sklopila zrak.

„Dejme tomu,“ zabrblal rychtář, „a chátru loupežnickou jsi tu nespatriřila?“

Inu, tu Bára nespatriřila, ale... když s bábou za nocí bylinky sbírá až tam na šibeničním Hájku, divné stíny se pod vrchem míhají, jako by se tam klubko zbojníků svíjelo.